

Nr 16

Utlåtande i anledning av motioner om fri sjukhusvård under obegränsad tid för folkpensionärer m. fl.

Andra lagutskottet har behandlat två till lagutskott hänvisade motioner, I:690 av herr *Olsson, Johan*, och herr *Nilsson, Nils*, samt II:866 av herrar *Eriksson* i Bäckmora och *Börjesson* i Falköping.

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta om sådan ändring i Lag om allmän försäkring, att person, som upp-bär folkpension eller hel förtidspension, må åtnjuta fri sjukhusvård utan tidsinskränkning samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till erforderlig ändring av författningstexten».

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sin hemställan får utskottet, i den mån redogörelse därför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen II:866.

Gällande bestämmelser

Sjukvårdsersättning

Huvudreglerna om sjukvårdsersättning återfinns i 2 kap. lagen om allmän försäkring. Enligt dessa regler har en försäkrad rätt till ersättning för utgifter för läkarvård, viss tandläkarvård samt sjukhusvård ävensom i samband därmed företagna resor.

Ersättning för utgifter för sjukhusvård, som varit erforderlig på grund av sjukdom eller förlossning, utgår enligt huvudregeln med det belopp som motsvarar avgiften på allmän sal vid hemortssjukhus. Härmed avses sjukhus drivet av landstingskommun eller stad, inom vars område den försäkrade är bosatt. Har vård beretts genom riksförsäkringsverkets försorg an-norstädes än på allmänt sjukhus, motsvarar ersättningsbeloppet den lägsta för sådan vård utgående avgiften.

Om en försäkrad är berättigad till ersättning för utgifter för sjukhusvård, får han också ersättning för resor till och från sjukvårdsinrättningen, såvida ej med hänsyn till resans längd samt den sjukets tillstånd skäligen kunnat fordras, att han gått eller färdats på annat sätt som inte krävt särskild kostnad. Närmare bestämmelser om reseersättning finns intagna i sjukreseförordningen.

Sjukpenning

Sjukpenningförmånerna regleras i 3 kap. lagen om allmän försäkring.

Den försäkrades rätt till sjukpenning är beroende av att han är placerad i sjukpenningklass. Varje försäkrad, som är inskriven hos försäkringskassa och som har inkomst av förvärvsarbete (anställning eller annat förvärvsarbete) om minst 1 800 kronor om året, skall vara placerad i sjukpenningklass. Det avgörande för vilken sjukpenningklass en försäkrad skall tillhöra är inkomstens storlek.

Kvinnlig försäkrad, som är inskriven hos allmän försäkringskassa men vars inkomst av förvärvsarbete inte uppgår till 1 800 kronor, skall ändå vara placerad i sjukpenningklass, om hon är gift och stadigvarande sammanbor med sin make eller med barn under 16 år till henne eller hennes make eller med någon, med vilken hon varit gift eller har eller har haft barn (den s. k. hemmafruförsäkringen). Sjukpenningplacering enligt denna regel gäller dock icke för tid efter den månad, varunder kvinnan fyller 67 år. Kvinna som omfattas av hemmafruförsäkringen skall tillhöra sjukpenningklass nr 1.

För dag då försäkrad åtnjuter sjukhusvård skall sjukpenning med visst undantag minskas med 5 kronor, dock högst med hälften av sjukpenningens belopp.

Sjukpenningbeloppen för dag varierar från 6 kronor i klasserna nr 1 och 2 till 52 kronor i klass nr 21.

Samordningen mellan sjukförsäkringen och den allmänna pensioneringen

Förmånerna från sjukförsäkringen och pensioneringen är samordnade enligt regler i 4 kap. lagen om allmän försäkring. Rätten till ersättning från sjukförsäkringen är ej begränsad till visst antal dagar annat än för dem som åtnjuter ålderspension eller hel förtidspension från den allmänna försäkringen. En ålderspensionär har rätt till sjukpenning och ersättning för sjukhusvård för sammanlagt högst 180 dagar, räknat från ingången av den månad han fyller 67 år eller dessförinnan börjar åtnjuta ålderspension. Den som åtnjuter hel förtidspension kan ej ha rätt till sjukpenning, men däremot har han rätt till ersättning för sjukhusvård under en tid av sammanlagt högst 180 dagar. För den som har partiell förtidspension gäller vanliga regler, d. v. s. han är sjukvårdsförsäkrad för obegränsad tid och kan vara sjukpenningförsäkrad för den förvärvsinkomst han har.

Historik

Beträffande den nu aktuella frågans behandling före år 1966 hänvisas till *andra lagutskottets utlåtande 1966:26*.

I nyssnämnda utlåtande behandlade andra lagutskottet motioner med yrkande av liknande innebörd som de nu förevarande motionerna. Utskottet anförde bl. a. följande.

Frågor om folkpensionärernas ställning inom sjukförsäkringen har varit föremål för riksdagens prövning vid flera tillfällen. Motioner i ämnet vid 1963 års riksdag lämnades i enlighet med andra lagutskottets hemställan utan åtgärd. Utskottet påpekade, att 1961 års sjukförsäkringsutredning tillkallats för att verkställa en översyn av sjukförsäkringen och därmed sammankopplade förmåner samt att utredningen enligt sina direktiv bl. a. skall undersöka fördelarna och nackdelarna av helt avgiftsfri sjukhusvård. Utskottet ansåg det ej lämpligt eller möjligt att till särskild behandling utbryta de problem som aktualiserats i motionerna. Vid 1964 års riksdag fann utskottet inte anledning att frånga sin ståndpunkt, att frågorna om folkpensionärernas ställning inom sjukförsäkringen ej bör behandlas i annat sammanhang än i samband med den allmänna översynen av sjukförsäkringen. Utskottet påpekade att de ändrade bestämmelser rörande sjukförsäkringsförmånerna i stort, som kan bli en följd av den allmänna översynen, sannolikt kommer att ställa de aktualiserade problemen i ny belysning. Frågorna om folkpensionärernas ställning inom sjukförsäkringen måste, ansåg utskottet, omprövas mot bakgrund av det nya läge som sålunda kan uppkomma. Med hänsyn härtill fann utskottet, att de då aktuella motionsyrkandena borde förutsättningslöst behandlas av 1961 års sjukförsäkringsutredning. Huruvida det är möjligt och lämpligt att, innan utredningens uppdrag fullgjorts i dess helhet, framlägga förslag i de frågor motionärerna aktualiserat skulle, enligt utskottets mening, ankomma på utredningen att avgöra. Riksdagen gav i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening till känna vad utskottet anfört. Under år 1965 fann utskottet inte skäl föreligga att frånga sin tidigare ståndpunkt såvitt angick folkpensionärernas sjukförsäkringsförmåner. Motioner i frågan avlogs av riksdagen i enlighet med utskottets hemställan.

Utskottet kan inte finna att sedan fjolåret inträffat något som kan leda till en annan bedömning av de nu aktualiserade frågorna.

Utskottet hemställde att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Sjukförsäkringsutredningens förslag

1961 års sjukförsäkringsutredning framlade i slutet av år 1967 betänkande med förslag rörande förmåner och avgifter i slutna sjukvård m. m. (SOU 1967:63). Remissbehandling av betänkandet pågår.

I de delar som kan vara av betydelse i förevarande sammanhang har förslaget i huvudsak följande innehåll.

Patienter i slutna sjukvård anses liksom för närvarande böra erlägga avgift i någon form. Denna avgift konstrueras emellertid efter andra principer än de som ligger till grund för nuvarande vårdavgift.

För den egentliga sjukvården (*den medicinska vården*) i samband med vård på allmän sal på sjukhus skall avgift inte utgå. Denna förmån får åtnjutas under obegränsad tid på i princip samtliga av de offentliga sjukvårdshuvudmännen drivna sjukhus samt på sådana enskilda sjukvårdsanstalter, vars driftunderskott täcks genom bidrag från staten, landsting, landstingsfri stad eller kommun. I samband med införandet av kostnadsfri

medicinsk vård föreslås förmånen av ersättning för utgifter för sjukhusvård enligt lagen om allmän försäkring bli slopad.

För det *underhåll* (kost och logi m. m.) patienterna får på sjukhuset skall enligt förslaget erläggas viss avgift. Denna skall i princip motsvara kostnaden för patientens underhåll. Avgiften skall inte tas ut förrän patienten varit intagen på sjukhus viss tid (karenstid). Karenstiden har satts till 180 dagar.

Skyldigheten att betala *underhållsavgift* skall gälla i all sluten sjukvård och för alla patientkategorier, dock med undantag för dem, som är intagna för vård av epidemisk eller venerisk sjukdom. Underhållsavgiften föreslås skola vara maximerad till visst belopp per vård dag. Maximibeloppet görs enhetligt för samtliga sjukhus inom ett och samma sjukvårdsområde. Det föreslås, att tills vidare den genomsnittliga kostnaden per vård dag för underhåll av patienter vid ålderdomshemmen inom respektive sjukvårdsområde utgör maximiavgift. Vid fastställande av underhållsavgift i varje särskilt fall skall patientens ekonomiska förhållanden vid den tidpunkt då avgiftsskyldigheten inträder beaktas.

Vad ovan sagts får avseende även på vissa andra vårdformer, såsom *dagsjukhusvård*, *nattsjukhusvård* och *femdagarsvård*. Dessutom skall i dessa fall kostnaderna för patienternas resor till och från sjukhus ersättas av sjukvårdshuvudmännen. Vid *hemsjukvård* skall sjukvårdskostnader i hushållsak ersättas av huvudmännen till den del den allmänna försäkringen inte lämnar återbäring.

Bestämmelserna om reducerad sjukpenning vid sjukhusvård föreslås bli upphävda när systemet med underhållsavgift genomförs.

Den allmänna försäkringens medverkan i finansieringen av sjukhusvårdskostnaderna bibehålls tills vidare i avvaktan på en enligt utredningens uppfattning ofrånkomlig blivande översyn av frågan om fördelning av kostnaderna för sjukvården mellan stat, kommun och försäkring.

Utredningen föreslår, att bestämmelser rörande huvudmännens skyldighet att lämna den medicinska vården kostnadsfritt meddelas i en särskild lag. I fråga om bl. a. systemet för uttagande av underhållsavgift anges att utredningens förslag endast får betraktas som rekommendationer till huvudmännen.

Utskottet

Bestämmelserna om ersättning för sjukhusvård och om sjukpenning återfinns i lagen om allmän försäkring. Sjukförsäkrad erhåller enligt huvudregeln ersättning för sjukhusvård med belopp som motsvarar avgiften på allmän sal vid hemortssjukhus — f. n. i regel fem kronor för dag. Under den tid sjukhusvård åtnjutes minskas emellertid den försäkrades sjukpenning med fem kronor per dag, dock högst med halva sjukpenningen. I lagen om allmän försäkring finns dessutom vissa bestämmelser som samordnar

förmånerna från sjukförsäkringen och den allmänna pensioneringen. Sålunda har ålderspensionär rätt till sjukpenning och ersättning för sjukhusvård för sammanlagt 180 dagar efter det han fyllt 67 år eller dessförinnan uttagit ålderspension. Den som åtnjuter hel förtidspension kan ej få sjukpenning men har rätt till ersättning för sjukhusvård under en tid av sammanlagt högst 180 dagar.

Motionärerna vill slopa tidsbegränsningen i ålders- och förtidspensionärs rätt till ersättning för sjukhusvård och hemställen, att utskottet utarbetar härför erforderligt förslag till lagändring.

1961 års sjukförsäkringsutredning framlade i slutet av förra året ett betänkande med förslag om förmåner och avgifter i slutet sjukhusvård m. m. Enligt förslaget skall den medicinska vården på sjukhus lämnas kostnadsfritt för alla, således även för ålders- och förtidspensionärer, men avgift i princip uttas för det underhåll, som erhålles vid sjukhusvård. Underhållsavgiften, som avses bli graderad efter patientens inkomstförhållanden, skall utgå först efter en karenstid på 180 dagar. Remissbehandling av förslaget pågår för närvarande.

Med hänvisning till det anförda kan utskottet inte biträda motionsyrkandet. Utskottet får därför hemställa,

att förevarande motioner, I:690 och II:866, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 12 mars 1968

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Strand (s)*, fru Carlqvist (s), herrar Lars Larsson (s), Eric Carlsson (cp), Dahlberg (s), Edström (fp)*, Blomquist (h) och Blom (fp);

från andra kammaren: herrar Anderson i Sundsvall (fp), Lundberg (s), Rimmerfors (fp)*, Johansson i Södertälje (s), Fredriksson (s), Johansson i Skärstad (cp)*, Göransson (s)* och Carlshamre (h).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.